

POLÍTQUES DE RESISTÈNCIA I CULTURES MUSICALS

Charley Case, Friday, June 18 1999, City of London, 2000

Bon rotllo és un programa de vídeo i cinema que proposa una genealogia de les cultures sorgides al voltant dels diferents corrents de la música popular de consum, des del final dels anys seixanta fins avui. Aquest programa aporta materials per a un ancoratge històric de les exposicions *Raymond Pettibon* i *Procés sònic*, que es presenten al MACBA entre febrer i juny del 2002.

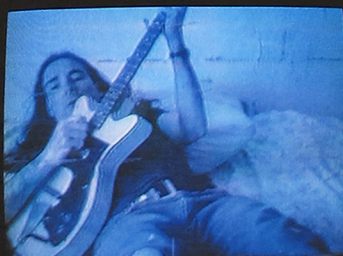
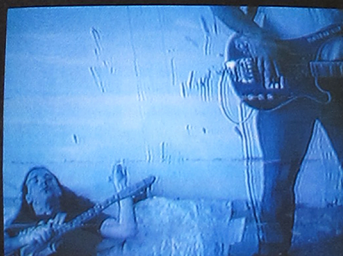
El programa s'articula en quatre parts i inclou treballs de creació, documentals, pel·lícules de ficció comercials i videoclips. La primera part (programes 1 i 2) mostra el context de la gènesi del rock com a forma i ritual paradigmàtic entre les músiques populars contemporànies i alguns dels seus precedents els anys seixanta, amb el declivi de la "generació de les flors" davant les revoltes del maig del 68 i les primeres crisis de l'estat del benestar. La segona part (programes 3, 4, 5 i 6) documenta alguns dels corrents fonamentals dels anys seixanta, com ara el punk, el glam, el funk i la cultura de les discoteques. La tercera part (programes 7, 8 i 9) arrenca amb l'aparició de la televisió musical comercial els primers anys vuitanta, amb el videoclip com a forma emblemàtica, i se centra en el domini de la cultura del consum al llarg d'aquella dècada, com també en les resistències davant d'ella. Finalment, la quarta part (programes 10, 11, 12 i 13) recorre fenòmens de la dècada passada, en particular les cultures de club i del ball, i els vaivens entre la cultura comercial i les noves formes de protesta i expressió pública sorgides en un context cultural globalitzat, determinat per les tecnologies digitals i per les redefinicions de la subjectivitat que es deriven de les noves teories i moviments socials.

ESTILS CONTRAHEGEMÒNICS

L'aparició de les subcultures juvenils és un fenomen característic de la Guerra Freda. Aquestes subcultures es constitueixen com a compromisos simbòlics i comunitaris en el sistema de la cultura industrial tardocapitalista. Organitzats al voltant de categories de classe, gènere i edat, s'expressen en la creació d'estils, que són combinacions híbrides a partir de les imatges i la cultura material disponibles per a aquelles subcultures, en un intent de construir identitats capaces de proporcionar una relativa autonomia dins un ordre social fracturat per diferències de classe, generació o treball.

Aquests estils mantenen una tensió permanent davant de la capacitat d'absorció de la cultura comercial, capaç ella mateixa de produir estils contrahegemònics. El cas del punk és significatiu, com a barreja específica de plantejaments avantguardistes, estratègies comercials i transgressió de classe treballadora en el context d'un àmbit de la joventut britànica que tenia un accés restringit als mercats del consum. La frontera entre la subcultura com a resistència i la cultura del consum com a proveïdora de plaers i, alhora, com a instrument d'hegemonia és molt difosa actualment, cosa que constitueix un repte a les categories tradicionals d'alta i baixa cultura.

El paper de les subcultures en la formació de les identitats socials contemporànies és fonamental. Les pràctiques aparegudes en aquests àmbits (com ara certes formes inicialment transgressores d'assumir la sexualitat i el gènere, o certs usos del cos vinculats al consum de drogues, o l'adopció de formes de maquillatge i vestuari que transgredeixen els models tradicionals d'identitat social) han contribuït a qüestionar de manera sistemàtica els mecanismes de construcció social de la subjectivitat i les identitats, amb la qual cosa palesen les seves arrels ideològiques i estableixen les bases per a pràctiques i teoritzacions més plurals, en les quals les múltiples minories poden adoptar formes d'autorepresentació i expressió pública que poden ampliar els espais de llibertat, i desenvolupar mecanismes de subjectivació que subverteixen les diferents estructures de subordinació.

Raymond Pettibon, Sin Dime, 1989

PROGRAMA DE VÍDEO I CINEMA 25 FEBRER – 17 JUNY 2002

Projeccions a l'auditori del MACBA
Programació al dors
Els dilluns a les 19 h
Entrada lliure. Aforament limitat
Més informació: servcult@macba.es

Videoteca i sala de referència
Al hall del Museu, fins a l'1 de juliol
Entrada grauita
Horaris:
Feiners, d'11 a 19.30 h
Dissabtes, de 10 a 20 h
Diumenges i festius, de 10 a 15 h
Dimarts tancat

Plaça del Àngels, 1
08001 Barcelona
Tel. 93 412 08 10
Fax. 93 412 46 02
www.macba.es

MACBA Museu d'Art Contemporani de Barcelona

Coproduït amb
Artium
Agrupació d'Espais d'Art Contemporani
Centre Museu Valencià de Art Contemporani

LA VANGUARDIA

902 10 12 12 ENTRADA CAIXA CATALUNYA

POLÍTQUES DE RESISTÈNCIA I CULTURES MUSICALS

ROCK I REVOLUCIÓ

Rock My Religion planteja una tesi provocadora sobre la relació entre la religió i el rock a la cultura contemporània. Dan Graham formula una història que s'inicia amb els *shakers*, que practiquen l'autonegació i certs rituals de dansa en estat de trànsit. Amb aquest *revival* religiós com a punt de partida, Graham analitza l'emergència del rock com a religió entre els consumidors adolescents en els ambients suburbans de la dècada dels cinquanta, amb la qual cosa situa el context ideològic i sexual del rock en l'Amèrica de la Guerra Freda. El seu focus és la música i la filosofia de Patti Smith, la qual va formular la idea que el rock és una religió. Aquest complex collage audiovisual constitueix un convincent assaig teòric sobre els codis ideològics i les condicions històriques que nodreixen el fenomen cultural del rock.

BOLES DE VIDRE, MAQUILLATGE I ALTRES ERUTES:

NO WAVE, PUNK, GLAM...

Els dibuixos amb textos de Raymond Pettibon han tingut una gran popularitat entre els cercles punk de la badia de San Francisco, fins al punt que molts han il·lustrat fundes de discos, cartells o pamflets d'alguns grups (fins i tot vídeos, com és el cas de Sonic Youth). El 1989 Pettibon va expandir la seva pràctica a l'àmbit de la imatge i va realitzar uns quants vídeos essencials. Tots ells palesen la seva fascinació per la contracultura nord-americana del final dels anys seixanta; la família Manson, el segrest de Patti Hearne per part de l'S.A., l'*underground* o l'inici del moviment punk. Aquest és l'argument central de *Sir Drone*, on el músic Mike Watts (líder de Minutemen) i l'artista Mike Kelley interpreten dos adolescents punk que intenten formar un grup als anys setanta i s'han d'enfrontar a diverses qüestions ètiques i estètiques.

A la primera dels anys setanta, el moviment glam, sorgit a Londres, va aconseguir invertir la dialèctica de la identitat sexual. Davant l'estil idil·lic i pastoril de la "generació de les flors", el glam brillà per l'humor i l'excés *kitsch* dels seus símbols. De manera similar a altres cultures musicals dels setanta, el glam rock va destacar per la seva posició respecte a la identitat, les actituds i el vestuari estaven en relació directa amb l'ambigüitat sexual i l'inconformisme individual. El maquillatge, la lliça i l'esma d'ungles es van convertir en un acte d'afirmació i celebració de la cultura popular, que, alhora que qüestionava sobre les condicions ideològiques de les identitats sexuals, adoptava noves formes de comportament que trencaven els tabús dominants. La subjectivitat i el cos apareixien com una cosa inacabada, mal·leable, la primera matèria per a una construcció social i estètica en la qual el plaer, el sexe i les drogues tenien un paper fonamental. *Velvet Goldmine* explica la història de l'ascens i la caiguda d'una estrella del glam rock. La pel·lícula està ambientada al Londres dels anys vuitanta, però com un futur vist des dels setanta londinencs i realitzat als noranta a Nova York. Comprèn molts gèneres: en primer lloc, és una història d'amor i un musical, també és un film de suspens i una comèdia, però sobretot és un documental sobre la cultura del moment. La pel·lícula s'identifica íntimament amb l'esperit del glam rock, cosa que significa que la realitat i l'artifici són indifereciabls.

...FUNK I DISCO

La frase tan de moda del principi dels setanta, "els blancs no saben ballar", és el motiu central de *Funk Lessons*, un vídeo que documenta diverses performances realitzades per Adrian Piper. L'artista afroamericana, davant un públic d'estudiants blancs de classe mitjana, imparteix nocions sobre alguns dels moviments bàsics del funk, alhora que introdueix el significat històric i el paper dins la cultura popular afroamericana. Així, Adrian Piper intenta qüestionar la identitat social del seu públic, en posar al seu abast un mitjà de comunicació (el funk), inaccessible per als blancs al final dels setanta, i rebaixar l'hostilitat i la incomprensió que caracteritzen les relacions interracials en la societat nord-americana.

(*Tell Me Why*) *The Epistemology of Disco* és una visió del paper que la música disco ha tingut en la formació de la identitat gai masculina. Aquesta obra desafia el concepte de la disprecció com un simple aspecte de diversió i la presenta com un espai cultural, sorgit arran de les formes d'expressió pública de sexualitat homoeròtica. El vídeo combina anàlisis semiòtiques, fragments de pel·lícules gai i clàssics de la música disco, i celebra el desig sexual com a fil conductor que traça el llinatge històric i polític del moviment d'homosexualitat gai, sorgit després de la revolta de Stonewall i de les protestes activistes contra la sida. De la mateixa manera, la pista de ball serveix d'apàro per al vídeo *Rock's R' Us*. "No pots portar l'etiqueta d'home avui dia i si no prens drogues", un provocador comentari anònim que va directe al centre del debat sobre l'ús de les drogues i l'estil de vida nocturn.

TELEVISIÓ MUSICAL I CULTURA DE CONSUM

MTV va començar a emetre l'1 d'agost de 1981. Des de llavors el seu principal objectiu de mercat ha estat crear una audiència de joves consumidors. Les seves estratègies, fins llavors poc conegudes a la publicitat televisiva, han tingut un impacte decisiu i plè d'assoliments estètics. Aquesta cadena va ser el context econòmic i cultural que va convertir el videoclip en una nova categoria artística. Aquesta part de la programació explica les vicissituds del videoclip com a format audiovisual des de tres punts de vista. El primer és el de la mateixa MTV, i per tant presenta les bases i les línies creatives del nou paradigma televisiu hegemònic. El segon és la rebel·lió dels segells independents contra la uniformitat de les fórmules corporatives, a través d'obres de l'escena alternativa del vídeo musical, que es caracteritzen per una antitèstia de resistència contracultural i anticomercial. Aquests vídeos suggereixen qüestions d'identitat local que distingeixen la música independent del pop global. El tercer punt de vista correspon a alguns artistes al marge de la indústria musical. Es tracta d'obres realitzades amb una finalitat d'intervenció social o d'activisme polític, que desplacen aspectes i estratègies de la televisió comercial a d'altres àmbits i que barregen aquests elements amb uns altres procedents de l'avantguarda artística, de la televisió-guerrilla o d'altres formes de contestació.

HIP-HOP: CULTURA "GLOCAL"

Art Jones, activista del col·lectiu *Not Channel Zero*, ha realitzat uns quants vídeos que reflexionen sobre aspectes de la cultura hip-hop, i alhora denuncien el racisme implícit en les acusacions dels mitjans de comunicació, que afirmen que la música rap és un vehicle que promou l'odi i la violència racial. El primer d'aquests és un minidocumental experimental que planteja la pregunta "Què és el hip-hop?" *Media Assassin* tracta sobre la cobertura informativa de l'escena musical afroamericana a les revistes de difusió massiva, al mateix temps que pretén definir les noves formes musicals sorgides al final dels anys vuitanta. El vídeo gira al voltant dels testimonis de Harry Allen, antic periodista musical de *Village Voice* i actualment telecronista públic del grup Public Enemy. Allen va servir imatges molt degradades per interferències com a metàfora de la distorsió mediàtica de la informació, i un muntatge que adopta el ritme de la música rap, com a mitjà de qüestionar el llenguatge i la forma dels mitjans comercials. *Hip Hop SP* de Francisco Cesar mostra joves seguidors d'aquest moviment cultural a través de São Paulo. El vídeo ofereix una relectura de la història de la població de rapça negra brasilera a través de la música, el ball o el graffiti. *The Darker Side of Black* és una investigació sobre el "gangsta chick", la violència, el nihilisme i la posició radical amb què una facció del rap ha aconseguit arribar a dominar la imatge de la cultura popular de rapça negra. El vídeo exposa diferents visions sobre el tema, des de grups extremistes com ara Buju Banton (el seu exit *Boom Bye* incitava a disparar contra els gais), fins a fans, professors o activistes dels drets civils. Isaac Julien ofereix una imatge que aporta un altre tipus de classe, de màrqueting, el llegat colonialista, la fe fonamentalista i les pors en relació amb el concepte de masculinitat.

RESISTÈNCIES

Sonic Outlaws utilitza una barreja variada, dispersa i frènica d'entrevistes i d'imatges característiques de l'obra del seu autor, el cineasta independent Craig Baldwin. Aquest documental argumenta sobre les activitats dels nous pirates mediàtics, que exploren tot l'espectre disponible d'aquestes formes de bricolatge electrònic en expansió, amb totes les qüestions sobre llibertat i legalitat que aquesta activitat planteja. L'autor amplia el debat a fi d'incloure altres figures underground com ara l'artista John Oswald i el treball de videoprogració musical del grup Emergency Broadcast Network, amb la qual cosa situa la seva obra en un eix cultural que va des del dadalisme i el fotomuntatge fins als hackers activistes. *Sonic Outlaws*, a mig camí entre una història subcultural secreta i un manifest d'agitació política, és un triomf de l'estètica de "baixa definició" que destaca gràficament la pràctica impossibilitat de controlar el flux d'informació en l'era digital.

Friday, June 18 1999, City of London, de Charley Case, és una pel·lícula en blanc i negre rodada en format súper 8 que documenta una festa de carrer organitzada pel col·lectiu Reclaim the Streets, cèlebre per aquest tipus d'activitats, que recreen el potencial subversiu del carnaval i de les *raves* tecno en pràctiques d'ocupació de l'espai públic amb finalitats d'intervenció política.

CULTURES DE CLUB

Long Weekend-XTC, de RoTraut Pape, recrea els hàbits rutinaris d'un determinat tipus de joves assidus al club. El vídeo, format per una gran quantitat d'imatges editades a ritme amfetamínic, fa l'ullet a l'experiència de l'autor com a acompanyant d'un *raver* durant un cap de setmana: quaranta-vuit hores de marxa. El club es comença a posar de moda, i la canellobrènica i oportunista Madonna ho sap explotar en el seu videoclip *Deeper*. Tot un manifest ideal de la mita de la nit és el que l'empresari Matthew Glanmore reflecteix d'una manera molt especial a *A Smashing Night Out*, una celebració de l'art de sortir a ballar que també s'exerceix a *Dancing in Peckham*, on Gillian Weaving realitza la peculiar performance en ple centre comercial. Al vídeo observem l'artista que balla concentrada en ella mateixa i totalment aliena al seu voltant. L'escena rememora vivències a la sortida de l'*afterhours*. Rineke Dijkstra presenta a *Buzz-club* videoretrats dels joves aficionats al tecno i al house en una discoteca de Liverpool, amb la qual cosa aconsegueix capturar una imatge de la cultura juvenil de club sense cap pretensió idealitzant o estereotipada. Molt diferent de *My Song*, on Charles Congost parodia l'estètica colorista, hedonista del club en un videoclip de tecnologia domèstica realitzat a partir de fragments d'altres treballs anteriors. Una relectura que Joan Morey adopta de nou a *STP Presents Superfemie*, un document d'estil *road movie* que il·lustra la fruïció que contenen els projectes signats per aquesta marca. Aquesta mateixa complicitat, tot i ser crítica, és compartida pel vídeo *Ethics of Cars* on Maria Ruido analitza la superficialitat d'aquest tipus de cultura juvenil. Lámia Naji ens porta a submergir a *I Love Cats* en la seva visió de l'escena house a Madrid. Fotografia i música es combinen en un vídeo que ret homenatge a la cultura del club, a la nit i a la música electrònica de final de segle.

PROJECCIONS

Auditori del MACBA

PROGRAMA 1: LA FI DE LA LUSID (I DEL POP) 25 DE FEBRER

Scorpio Rising (Kenneth Anger, 1964, 28')
Subterranean Homeseick Blues (D.A. Pennebaker, 1965, 3')
All My Life (Bruce Bailie, 1966, 3')
Exploding Plastic Inevitable (Ronald Nameth, 1966, 8')
Breakway (Bruce Conner, 1966, 5')
Rock Electrophonics (Nancy Ann Poff & Jodi Yalcut, 1966-1969, 3')
Tomorrow Never Knows (Eric Sipe, 1968, 3')
Yippee (Youth International Party, 1968, 10')

PROGRAMA 2: ROCK I REVOLUCIÓ 4 DE MARÇ

A Spy (Hester Reeva Does The Doors) (Suzie Silver, 1992, 4')
Rock My Religion (Dan Graham, 1982, 54, 52'2")
2@ (Tony Cokes, 2001, 6')

PROGRAMA 3: NO WAVE 11 DE MARÇ

Sir Drone (Raymond Pettibon, 1989, 56')

PROGRAMA 4: PUNK, ENTRE LA SUBVERSIÓ I LA MODA 18 DE MARÇ

The Fills and the Fury (Julian Temple, 1999, 90')

PROGRAMA 5: REINÉS DEL GLAM 15 D'ABRIL

Velvet Goldmine (Todd Haynes, 1999, 126')

PROGRAMA 6: FUNK, DISCO (GAIS) I DROGUES 22 D'ABRIL

Funk Lesson (Adrian Piper, 1983, 20')
(Tell Me Why) The Epistemology of Disco (John Di Stefano, 1991, 30')
What I Did Last Summer (Charles Atlas, 1991, 12')
Drugs R' Us (Tony Gregory, 1994, 24')

PROGRAMA 7: AIXÒ ÉS MTV 29 D'ABRIL

Video Killed the Radio Star (Russell Mulcahy, 1979, 3')
Boys Keep Swinging (David Bowie & David Mallet, 1979, 3'18")
Ashe to Ashe (David Bowie & David Mallet, 1981, 3'38")
Shock the Monkey (Brian Grant, 1982, 4')
Thriller (John Landis, 1983, 15')
Reid and Georgette Magritte With Their Dog After the War (Joan Logue, 1984, 3'42")
Hello Again (Andy Warhol, 1984, 5')
Embrulada (Jose Luis Lozano, 1984, 3')
The Wild Boys (Russell Mulcahy, 1984, 3')
Money for Nothing (Steve Barron, 1985, 3')
Hyperactive (Daniel Kleinman, 1985, 3')
Girl from Ipanema Goes to Greenland (Paul Tassie, 1986, 3'55")
Why Can't Be You? (Tim Pope, 1987, 3'22")
Imagine (Zbigniew Rybczynski, 1987, 4'20")
Sign O' The Times (1987, 3')
Summer Love (Carole Ann Kinnaird & B-S2s, 1989, 30")
Nothing Compares to You (John Maybury, 1990, 3')
I Got You Under My Skin (Sean-Baptiste Mondino, 1990, 3')
Lullaby (Tim Pope, 1990, 4'07")
Vogue (David Fincher, 1990, 4'50")

PROGRAMA 8: ENTRE EL CONSUM I L'AVANTGUARDA 6 DE MAIG

Eloise (The Residents, 1975, 2'05")
Secret Agent Man (Gerald V. Casale, 1976, 4'50")
Mongoloid (Bruce Conner, 1977, 4')
Hello Skinny (The Residents & Graeme Whiffler, 1980, 4')
Songs for Swinging Larvae (Gramea Whiffler, 1981, 5'40")
Beastial World (Gerald V. Casale & Chuck Struth, 1981, 3'30")
Love Without Anger (Gerald V. Casale, 1981, 2'45")
Once in a Lifetime (David Byrne & Toni Basil, 1981, 4'20")
America is Waiting (Bruce Conner, 1982, 3'30")
La estatua del jardín botánico (Sergi Capelinas, 1983, 3')
Road to Nowhere (David Byrne & Stephen Johnson, 1983, 4'10")
Close to the Edit (Zbigniew Rybczynski, 1984, 4'10")
The Perfect Kiss (Richard Kern, 1986, 10'15")
Death Valley (Jonathan Kern & Judith Barry, 1986, 5'21")
The Queen is Dead (Derek Jarman, 1986, 4'30")
Infected (Peter Christopherson, 1986, 5')
There's a Light That Never Goes Out (Derek Jarman, 1986, 5'47")
Bizarre Love Triangle (Robert Longo, 1987, 3'50")
Tonic (Tony Oursler, 1990, 6'17")
Losing My Religion (Tarsem, 1991, 3')
German Song (Sadie Benning, 1995, 6')
And She Was (Jim Blashfield, 1985, 4'24")

PROGRAMA 9: IMATGES CRÍTQUES 20 DE MAIG

Fire/Hendrix (Dara Birnbaum, 1982, 3'13")
Perfect Lover (Max Allen, 1983, 4'11")
Go for It, Mike (Mike Smith, 1984, 4'40")
Blue Monday / War Machine (Duvert Brothers, 1984, 4')
Luck Smith (Gustaf Hamos, 1987, 5'55")
Free Society (Paul Garin, 1988, 3'22")
Talk About the Passion (Ben Cohen, 1988, 4')
Gleamun / Just Hold Still (Ben Cohen & Jan Mackaye, 1989, 5'30")
The Feeling of Power - 4760 (Robert Longo, 1990, 9')
The Word of God (Gary Glassman & Oza Marika Borofsky, 1991, 3'55")
Nomads (Tom Kalin, 1993, 5')
Utopia (Max Allen, 1994, 5')
No Sell Out... or i wnt 2b th ultimate commodity / machine (Malcolm XPT2) (X-PRZ, 1995, 5'37")
Archibuteo (Saville Benning & Kathleen Hanna, 1998, 4')
A Song from the Cultural Revolution (Les LeVeque, 1998, 5')
Ad Vice (Tony Cokes, 1999, 6'36")

PROGRAMA 10: HIP-HOP: CULTURA "GLOCAL" 27 DE MAIG

Media Assassin (Art Jones, 1990, 5')
Hip Hop SP (Francisco Cesar, 1990, 11')
Anthony (Marlon Riggs, 1991, 9')
Rock Me Gang Way (Shelton Ito, 1992, 5')
Respect is Due (Cyrille Phipps, 1992, 10')
The Darker Side of Black (Isaac Julien, 1993, 55')
Guns and Poses (Remix) (X-PRZ, 1995-97, 12')

PROGRAMA 11: GRUPE 3 JUNY

Hyper! (Doug Pray, 1996, 1h 23')

PROGRAMA 12: RESISTÈNCIES 10 JUNY

Sonic Outlaws (Craig Baldwin, 1995, 1h 27')
Friday, June 18 1999, City of London (Charley Case, 2000, 5')

PROGRAMA 13: CULTURES DE CLUB 17 JUNY

Absurd (John Maybury, 1990, 5')
Long Weekend-XTC (RoTraut Pape, 1992, 2'30")
Deeper (Madonna, 1993, 4')
Dancing in Peckham (Gillian Weaving, 1994, 10')
A Smashing Night Out (Matthew Glanmore, 1994, 9'13")
Buzz-Club (Rineke Dijkstra, 1995, 20')
My Song (Charles Congost, 1997, 3')
STP Presents Superfemie (Joan Morey, 1998, 4'30")
Ethics of Cars (Maria Ruido, 1999, 17')
Peanut Visits New York (Charles Atlas, 1999, 6'05")
Berlin Club Video (WAF, 15, Diciembre, 1999) (Rechenzentrum, 2000, 10')
I Love Cats (Lámia Naji, 2000, 6')

Els vídeos es projecten en idioma original sense subtítols.
Aquest programa està subjecte a canvis d'última hora.

VIDEOTECA I SALA DE REFERÈNCIA

A més de les projeccions a l'auditori, aquest programa es pot visionar a la carta i es complementa amb material audiovisual i bibliogràfic disponible al hall del Museu fins a l'1 de juliol.

Comissari: Joan Guardiola
Direcció del projecte: Jorge Ribalta
Coordinació: Mylaim Rubio

MAC Museu d'Art
BA Contemporani
de Barcelona